

Sárbogárd jellegzetes épületei egykor és ma

Cifra-Bolondvár

A Sárvíz mocsaras völgyéből kiemelkedő jó termőképességű löszhátakon évezredekre visszamenőleg kimutathatók az emberi jelenlét nyomai. Egyik ékes példája a bronzkori eredetű, Bolondvár elnevezésű földvár, melynek nyomai a település északkeleti részén a mai napig fellelhetők. A természetes dombot mély árokkal választották le környezetétől, ez lett a háromszög alakú fellegvár. Ez előtt volt a belső vár, ami előtt pedig a szintén árokkal megerősített külső vár.

ENTZ – SISA 1998 (124.), TAK 2017 (8.)

A Cifra-Bolondvár nyomai légifelvételen

Szent Miklós római katolikus plébániatemplom

Sárszentmiklóson, az I.-II. világháborús park közvetlen szomszédságában található a Köztársaság útról és a Béke utcáról is megközelíthető, műemléki védettség alatt álló Szent Miklós római katolikus templom. Az 1792-1795 között épült barokk stílusú templom egyhajós, szegmensíves szentélyzáradékú, homlokzati tornyos templom. Főhomlokzatát pilaszterek tagolják három részre, melyek közül a középső, kiemelkedő, lépcsős pilaszterek rizalitként hangsúlyozzák ki a templomtornyot. A másik két harmadban kő emléktáblák találhatóak. A kapu felett egy besüllyesztett fülkében kőszobor került elhelyezésre. A templom előtti téren 1885. felirattal egy „Isten dicsőségére” állított kőszobor áll a templom hosszanti tengelyére szervezve.

ENTZ – SISA 1998 (124.), TAK 2017 (23.)

Sárszentmiklós római katolikus temploma 1940-ben

A templom napjainkban

Nagyboldogasszony római katolikus templom

Sárhatvanra megérkezve, a település szélén, a József Attila utcán magaslik az 1923-ban épült, műemléki és helyi védelem alatt is álló Nagyboldogasszony Római katolikus templom. Az egykori falu temploma 1852-ben leégett, ehelyett építette az 1911-ben Sárhatvanon birtokot szerző Szávozdt Emil az elhunyt fia emlékére. A félköríves szentélyzáródású, centrális terű, homlokzati tornyos templomot Bogdánfy Géza és Gerlőczy Gedeon tervezte 1922-1923 között. Az évek alatt elpusztult üvegablakait Róth Miksa, a falképeket Tábori János, míg a műkö munkálatokat Melocco Péter készítette. Műemlék.

TAK 2017 (24.)

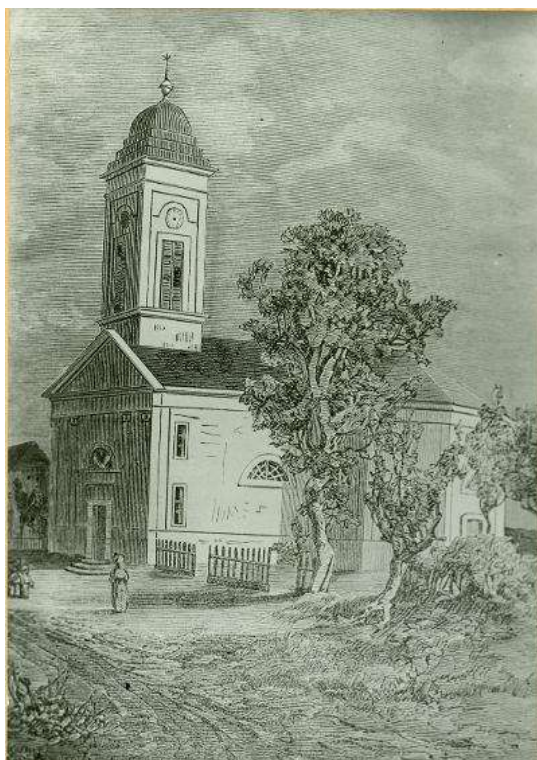

A templom napjainkban

Református templom

A Tompa Mihály utcában fekszik a település református temploma, mely 1738-ban épült fel klasszicista stílusban. Főhomlokzata igényesen kialakított, pilaszterekkel tagolt és timpanonnal lezárt. A templom a mai formáját 1827- 1829 között kapta meg a „T” formára való bővítésével, és a homlokzati torony megépítésével. A bővítés során a főhomlokzatra merőleges tengely sokszögzáradékkal került lezárásra. A bővítéssel a templom a környék meghatározó elemévé vált, kialakításával, struktúrájával méltán kiérdemelte a műemléki védettségi kategóriát.

ENTZ – SISA 1998 (124.), TAK 2017 (19.)

A templom 1871-ben...

... és napjainkban

Tompa Mihály Emlékház

(Tompa Mihály utca)

Sárbogárd református templomával szemben, a Tompa Mihály utcában található egykori lakóház is helyi védelem alatt áll. A Tompa Mihály emlékére berendezett emlékház méltán kiemelkedik környezetéből egytraktusú, tornácos kialakításával. Oromzatát két, fakeretes, hatosztatú ablak és a szintén fából készült zöld zsalugáterek uralják, melyek alkalmazása az épület udvarra néző homlokzatán is megfigyelhető. Helyi védett épület.

TAK 2017 (20.)

Tompa Mihály emléktáblája a ház utcafronti homlokzatán

egykori Somodi-Gött-kúria

(Tompa Mihály utca)

A Tompa Mihály utcán tovább sétálva a hajdani Somody-Gött Kúria birtokának bejáratához juthatunk. Az utcáról csak a néhai porta épület látható, azonban a tömb belsejében ott sejlik a 18. sz. végén épült, észak-déli hossztengetyű, téglány alaprajzú kúria. Az épületet a 19. sz. első felében klasszicista stílusban átalakították. Jellegzetes eleme a bejárat előtti oszlopokkal határolt előtér (porticus), melyet felül háromszögű oromzat zár le. Helyi védett épület.

TAK 2017 (20.)

egykori Mészöly-kúria

(Tomba Mihály utca)

Még mindig a Tomba Mihály utcán maradva, szintén az utca vonalától hátrahúzva láthatjuk a néhai Mészöly Kúria épületét. A kúriát a 18. század végén emeltette a Mészöly család. Maga az épület az utca vonalával párhuzamos tengelyű, földszintes. Háromosztatú, fakeretes ablakaival, illetve az épület előtti gondozott parkjával kellemes hangulatot áraszt az erre látogatókban.

TAK 2017 (20.)

Rektorisz-villa

(Ady Endre utca)

Székesfehérvár irányából megérkezve a település központjába számos épített érték fedezhető fel. Egyik közülük az Ady Endre utcán található 20. század elején épült egykori Rektorisz-villa, mely napjainkban bölcsődeként működik. Az épület utcai homlokzata szimmetrikus. A két szélén íves párkánnyal lezárt oldalrizalitok, középtengelyében pedig a félmanzárd tetővel fedett poligonális záródású rizalit és a felette levő íves oromfal jelzi az épület szecessziós stílusát. Műemlék.

TAK 2017 (17.)

A Rektorisz-villa archív fotóból készült képeslapon...

... és részlete napjainkban

volt Községháza

(Ady Endre utca – Hősök tere sarka)

Továbbhaladva a település főutcáján, az Ady Endre út – Hősök tere találkozásánál áll a földszintes volt Községháza, ami jelenleg az ÁNTSZ épülete. A korábbi rendeltetését impozáns kialakítása is sugallja. Historizáló stílusban épült az 1900-as években, U alaprajzú, földszintes, kontyolt nyeregtetős sarokházként. Eredeti külsejét napjainkig megtartotta, azonban belső terei a funkcióváltást követően átalakításra kerültek. Műemlék.

ENTZ – SISA 1998 (124.), TAK 2017 (17.)

A Községháza épülete Sárbogárd nevezetességeit ábrázoló archív képeslapon...

... és napjainkban

volt Lakóház

(Ady Endre utca – Posta utca kereszteződés)

Az Ady Endre utca – Posta utca kereszteződésénél egy historizáló stílusú 19. század végén épült sarokházba futhatunk bele. A sarok lementszett, amit pilaszterek által tartott attikafal és törtívű oromfal hangsúlyoz. Az Ady Endre út menti homlokzaton timpanonos és szegmentíves szemöldökű nyílások váltakoznak, míg a Posta utcában ennél egyszerűbb, vízszintes szemöldökpárkányok kerültek kialakításra. Napjainkban különböző üzleteknek ad helyet. Műemlék.

TAK 2017 (18.)

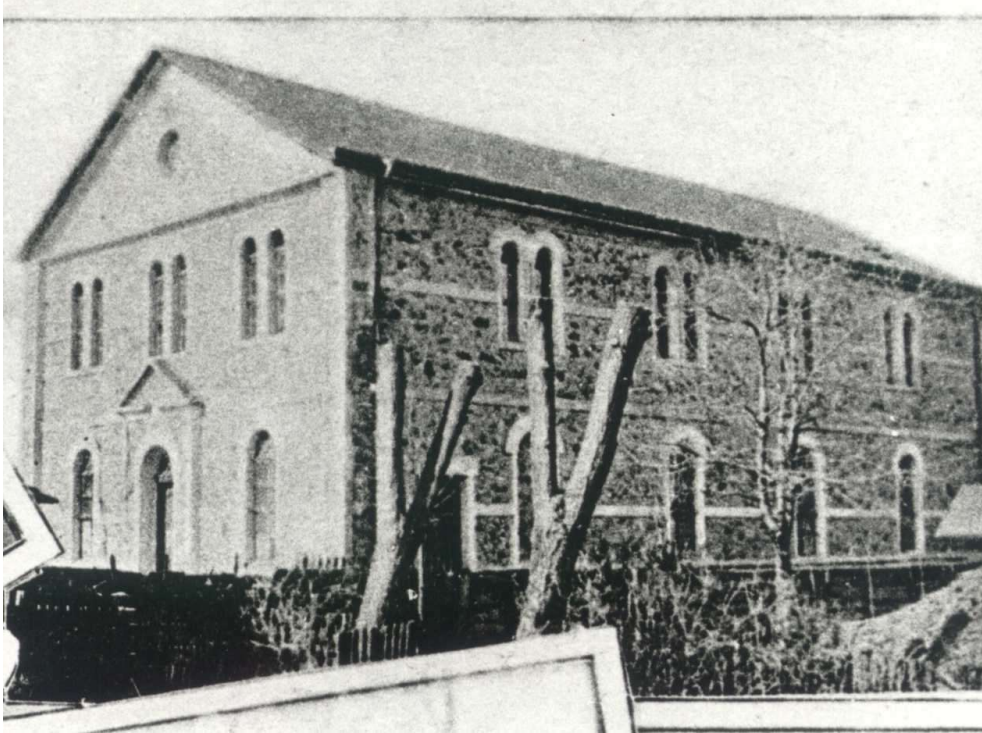
A háza ma gyógyszertárként működik

egykori Zsinagóga

(Bercsényi utca)

Az Ady Endre utcáról nyíló Bercsényi utcán magaslik az 1879-ben átadott egykori kétszintes imaház. Közel 60 évig egy 500 fős hitközösségnek adott helyet, azonban a II. világháborúban eredeti funkcióját elveszítette. Egykoron az épület emeletén dupla, a fölszintén pedig egyszerű boltíves ablakokkal voltak. Sajnos mára ezek mindegyikét befalazták, viszont a hangsúlyos, timpanonos bejárat továbbra is uralja az épület rövidebb homlokzatát. Műemlék.

ENTZ – SISA 1998 (124.), TAK 2017 (18.)

A zsinagóga egy XX. század eleji képeslap kivágatán

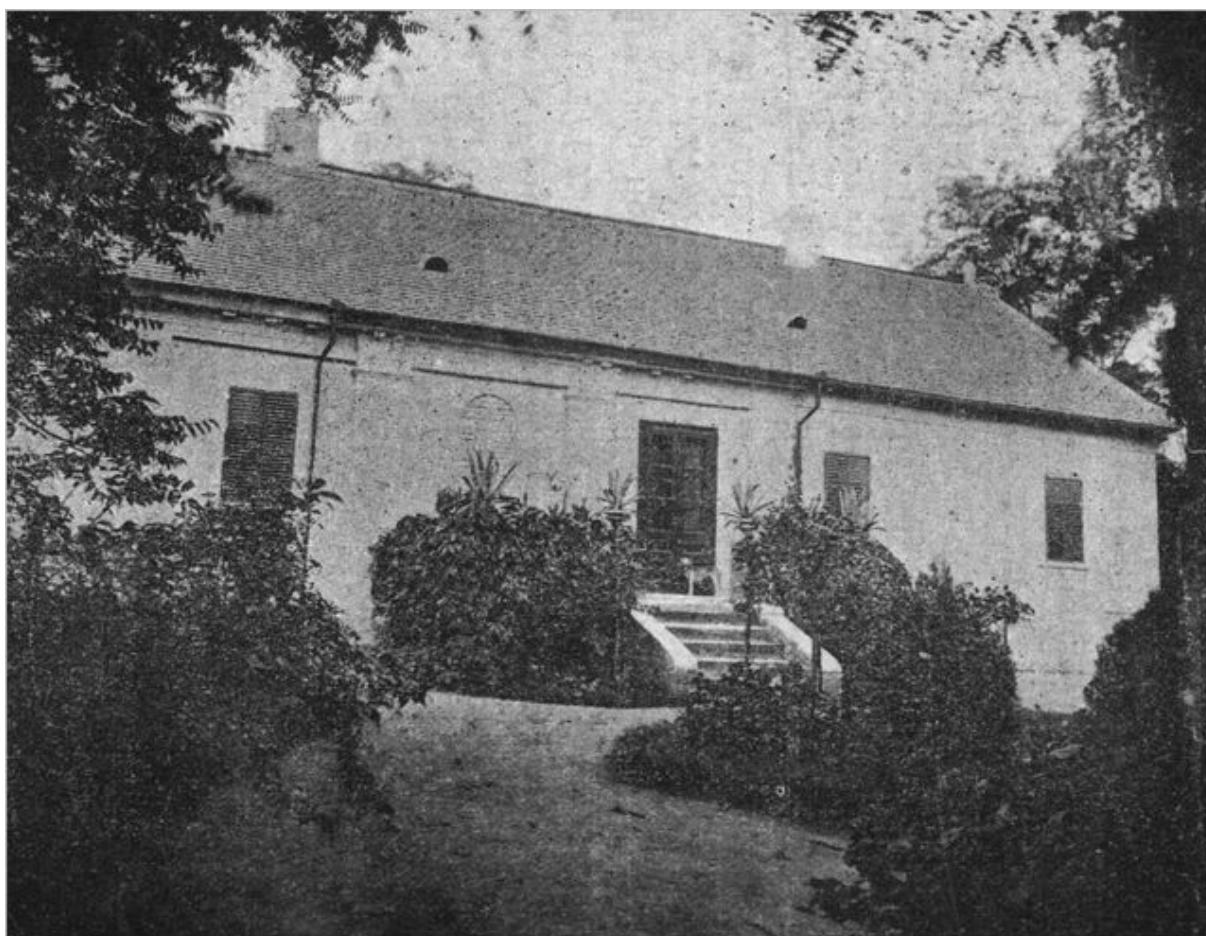
Az egykori zsinagóga 1983-ban

egykori Huszár-kúria

(Ady Endre utca – József Attila utca sarka)

Az Ady Endre utca – József Attila utca sarkán levő Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola területén is találhatunk építészeti értéket, ha jól figyelünk. Az iskola egyik hosszanti épülete a Huszár-kúria egykori épülete, melynek egytraktusú kialakítása a régi időket idézi. Helyi védett épület.

TAK 2017 (19.)

A kúria archív fotón...

... és napjainkban

Tájház

(Tury Miklós utca)

A Tompa Mihály utcáról a Tury Miklós útra fordulva fakerítés mögött található Sárbogárd tájháza, mely a település helytörténetét és a paraszti kultúra jellegzetességeit mutatja be. A nádfedeles, egytraktusos épület faoromzattal és szintén fából készült, hatosztatú ablakokkal díszített. A tájház az Ifjúsági Park szomszédságában rejtőzik, a Tury Miklós utca páros oldalának egyfajta lezárásaként. Helyi védett épület.

TAK 2017 (21.)

Fafaragó ház

(Köztársaság út)

Sárbogárd központi részéről Sárszentmiklós felé haladva, a Köztársaság út bal oldalán bújjik meg a helyi védelem alatt álló, az oromzatba faragott évszám alapján 1926-ban épített Fafaragó ház. A népies stílusú, egytraktusú, tornácos, földszintes parasztház az utca vonalától hátrább húzva, attól – egy fafaragó házhoz méltóan – fakerítéssel leválasztva áll. Az épület oromzata szintén fa, ahogyan a hatosztatú ablakok kerete is. A parasztház udvarán fából készült, díszes emléktábla található 1991 felirattal. Helyi védett épület.

TAK 2017 (21.)

Pusztageresi általános iskola

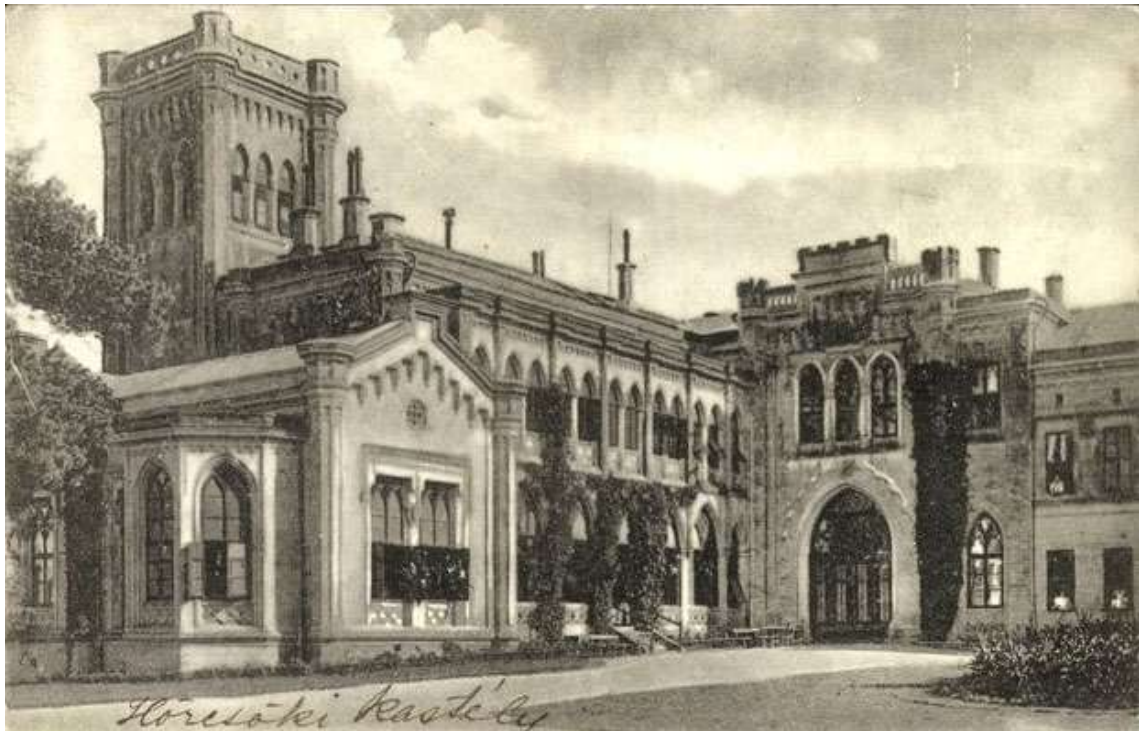
Sárhatvantól délnyugatra, Pusztagegresen is találkozhatunk értékes épülettel. Ilyen a Köztársaság téren fekvő egykori pusztageresi iskola. Az iskola megszűnése ellenére sem az épület, sem pedig a kertje nem vált elhanyagolttá. Az épületen kisebb vakolathibák láthatóak, azonban ezek nem csökkentik az építészeti kialakításának a szépségét. Bejárata tornácos, amit boltíves oszlopsor szegélyez. A boltívek mellett szintén íves kialakítású ablakok tagolják a homlokzatot. Helyi védett épület.

TAK 2017 (25.)

volt Zichy-kastély

Nagyhörcsökpusztán található az egykori Zichy-Pálffy kastély épülete, mely a magyarországi romantika egyik legjelentősebb alkotása. A kastély Zichy Ferenc megbízásából Ybl Miklós tervezte 1852-ben. Az emeletes főépülethez változatos tömegű hátsó szárnyak csatlakoztak. A kastély maga tágas, logikus elrendezésével, oszlopos termeivel páratlan volt a maga nemében. Az egykori kastélyt Zichy Ferenc feleségének, Kornis Annának a tiszteletére Anna-várként is emlegetik. Napjainkra a kastély nagy része elpusztult, a megmaradó épület 1997 óta üresen áll, azonban előkelő külsejét a mai napig őrzi.

A kastély archív fotón...

... és napjainkban

I. és II. világháborús emlékmű és park

Sárszentmiklós településrészen a Köztársaság út és a Gesztenye sor sarkán található a település egyik közparkja. Itt található esztétikusan beültetett és jól karbantartott környezetben a település I.-II. világháborús emlékműve. A kő emléktáblák egy kisebb emelvényen találhatóak, így megközelítésük csak a kiépített lépcsőn lehetséges. Helyi védett alkotás.

TAK 2017 (22.)

Felhasznált irodalom

- ENTZ-SISA 1998 Entz Géza – Sisa József (szerk.): Fejér megye művészeti emlékei. Budapest – Székesfehérvár, 1998, Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézet – Szent István Király Múzeum.
- TAK 2017 Településképi arculati kézikönyv, 2017.